

ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

А.М.Ткаченко,

завідувач кафедрою ЕП, д.е.н., професор
Запорізької державної інженерної академії

Анотація

Розглянуто структуру та систему формування власного капіталу підприємства, запропоновано шляхи удосконалення використання власного капіталу підприємствами України, що ґрунтуються на системному підході.

Annotation

The structure and system of own capital of the enterprise is considered. The ways to improve the usage of the Ukrainian enterprises own capital based on system approach are suggested.

Ключові слова

Управління, власний капітал, фінансові ресурси, прибуток, амортизація, рентабельність, витрати.

Вступ

Успішний соціально-економічний розвиток України на шляху ринкових перетворень можливий за умови ефективного функціонування підприємств. Підвищення результативності їхньої діяльності забезпечує зростання економічного потенціалу держави і навпаки — виникнення кризових явищ на окремих підприємствах негативно відбивається на економічній системі в цілому. За таких умов саме підприємства повинні стати у центрі подальших економічних реформ з метою створення функціонально ефективною, стратегічно зорієнтованою та демократичною економіки.

Вагомий внесок у розвиток теорії та практики використання власного капіталу підприємствами зробили такі вчені, як: В.В.Сопко, А.С. Бакаєвим, Н.Г. Волковим, Т.В. Головка, Л.Т. Пляровської та іншими, що вивчають проблеми сучасного обліку власного капіталу — В.І. Стажевим, І.І. Каракоз, А.Д. Шеремет, І.В. Савицька та інші автори, що опублікували матеріали з економічного аналізу власного капіталу [3, 15].

Актуальність обліку власного капіталу виникла через появу нових організаційно-правових форм підприємств, внаслідок прийняття нормативних документів, які найближче до умов функціонування ринкової економіки. Так, як побудова цього обліку забезпечить власникам ефективний контроль за формуванням джерел власних коштів на їх використання.

Економічний аналіз, у свою чергу, виконує на підприємстві декілька функцій: пошук резервів підвищення ефективності виробництва, оцінка результатів діяльності підприємства, розробка заходів щодо використання виявлених резервів, а також контроль за виконанням планів і управлінських рішень, заощадливим використанням ресурсів. Таким чином, без даних бухгалтерського обліку та здійснення функцій економічного аналізу неможливо дати об'єктивну оцінку стану і результатів господарської діяльності підприємства.

татам проведеної роботи.

о при проведенні аудиту. Для збереження бізнесу внутрішні фірмові документи для допомоги у проведенні аудиту стандартизовані форми. Вказані документи по-абезпечили фактичний огляд аудиту та швидкими за це особами.

ити таку політику та сть, що її політика та цінні, адекватні, працюючі політика та процедури теми контролю якості завершених завдань. фірма ознайомлює з ті відповідний персонал, якщо це потрібно, відповідної інформації на особам прийняти невідповідності до їх

неності та етики: Ви-
ТАТУС", 2006.

У теперішній час, коли біля 80% підприємств мають недержавну форму власності, власний капітал набуває важливе економічне значення, так як показує кількість власних коштів підприємства, які знаходяться в його розпорядженні, та які представляють собою фонди та резерви.

Таким чином, економічна важливість власного капіталу і багатогранність його структури обумовлюють необхідність проведення правильного та достовірного обліку, а так саме здійснення аналізу власного капіталу на кожному підприємстві, тим самим підтверджуючи актуальність вивчення даної проблеми, що визначило вибір теми статті та її мету.

Постанова завдання

Розглянути структуру та систему формування власного капіталу підприємства, запропонувати шляхи удосконалення механізму використання власного капіталу підприємствами України, що ґрунтуються на системному підході.

Результати

Капітал підприємства — накопичений шляхом збереження запасів, економічних благ у формі грошових коштів та реальних капітальних товарів, що залучаються його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання доходу, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з фактором часу, ризику і ліквідності.

Капітал підприємства характеризується не тільки своєю багатоаспектною сутністю, але й різноманіттям граней, у яких він виступає.

При розгляданні теми “Формування та використання власного капіталу підприємства” особлива увага наділена ознаці “за належністю підприємству”, яка передбачає поділення капіталу на власний та позиковий.

Поняття “структура капіталу” в найбільш загальному виді характеризується всіма закордонними та вітчизняними економістами як співвідношення всіх форм власних та позичених фінансових коштів, що використовуються підприємством в процесі своєї господарської діяльності для фінансування активів [3, 15].

Еволюційно дане поняття можна розглядати наступним чином (рис. 1).

Структура капіталу, яка використовується підприємством, визначає багато аспектів не тільки фінансової, але також операційної та інвестиційної його діяльності, активно впливає на кінцеві результати його діяльності. Вона впливає на коефіцієнт рентабельності активів та власного капіталу (тобто на рівень економічної та фінансової рентабельності підприємства), визначає систему коефіцієнтів фінансової стійкості та платоспроможності (тобто рівень основних фінансових ризиків) та, в кінцевому рахунку, формує співвідношення доходності та ризику в процесі розвитку підприємства.

В умовах ринкової економіки для підприємств усіх форм власності й організаційно — правового статусу основними джерелами формування фінансового капіталу виступають як власні, так і позикові кошти.

Термін “власний капітал” почав застосування на Україні не так давно.

Вар
Власний капітал підприємства
Ри
Його
ми під
власн
На ду
відно
як су
— як
ності
П
підпі
функ
ност
підп
ротн
Г
рюк
?
вну
,
ше,
рах
ют
таб
сог
під
ка
ка

авну фор-
значення,
одяться в
ерви.
огранність
ого та до-
ітталу на
вивчення

у підприє-
ання влас-
істемному

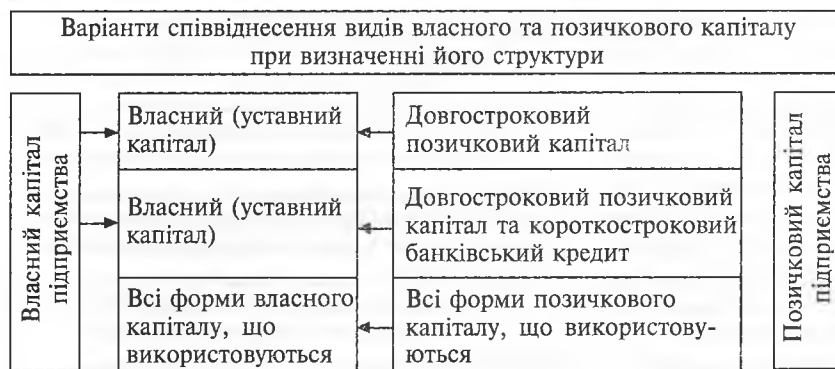

Рисунок 1 — Огляд основних варіантів співвіднесення різних видів капіталу підприємства при визначенні його структури

Його поява пов'язана з тим, що набули розвитку різні організаційні форми підприємств на основі різних форм власності. В залежності від форми власності складові елементи власного капіталу створюються по-різному. На думку В.С. Сопко: "Будь яке господарство з точки зору суспільних відносин ринкового характеру має подвійну характеристику: з одного боку, як сукупність активів — об'єктів носіїв характеристик вартості, а з іншого — як сукупність пасивів — об'єктів обліку як суб'єктів носіїв права власності на активи".

Показник — власний капітал — є одним з істотних і важливих для підприємства показників, оскільки показує забезпеченість коштами для функціонування підприємства, кредитоспроможність (це критерій наявності достатньої кількості власного капіталу для покриття наявних у підприємства кредитів) і платоспроможність (це наявність власних оборотних коштів для покриття боргів і платежів підприємства).

Підприємства інших форм власності (колективної, приватної) створюють власний капітал самостійно, згідно законодавчої бази України.

Утворення власного капіталу, відбувається за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел власних коштів [3, с.27].

До зовнішніх джерел формування власного капіталу належать, по перше, кошти, що формуються як за рахунок особистих внесків, так і за рахунок можливостей фінансового ринку; по-друге, кошти, що формуються у порядку розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів у масштабах економічної системи держави (рис. 2).

До внутрішніх джерел формування власного капіталу належать фінансові ресурси, які формуються в процесі виробничо-фінансової діяльності підприємства (рис.3).

При вирішенні питання обґрунтування схеми формування структури капіталу та вибору джерел його фінансування власник підприємства стикається з проблемою вибору фінансування свого підприємства.

Існує дві основні схеми:

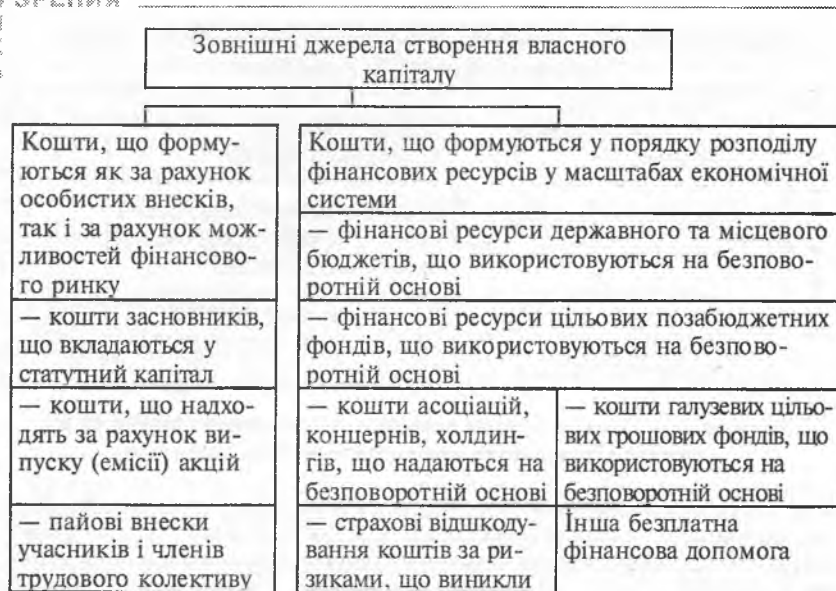

Рисунок 2 — Зовнішні джерела створення власного фінансового капіталу підприємства

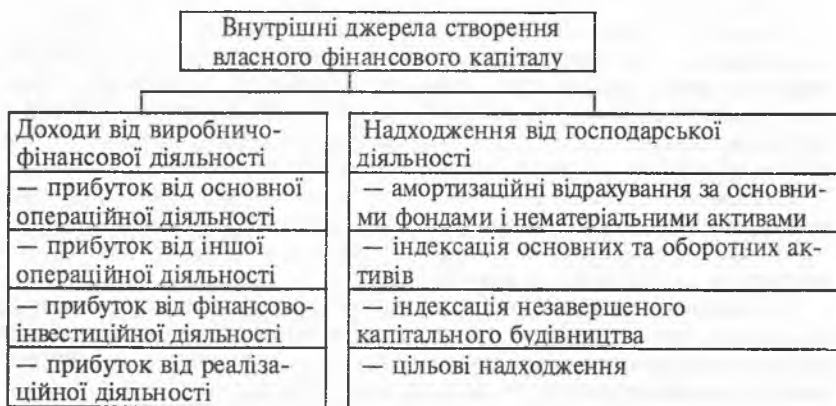

Рисунок 3 — Внутрішні джерела створення власного фінансового капіталу підприємства

Змішане фінансування передбачає формування капіталу як за рахунок власних, так і за рахунок позикових коштів, що залучаються у різних пропорціях.

су розподілу економічної
та місцевого на безпово-
збюджетних безпово-
лузевих цільових фондів, що утворюються на підставі державної фінансової допомоги

ансового

кої
за основні активи
зростаючих ак-

ансового

лік за рахунок бся у різних

Повне самофінансування передбачає формування капіталу підприємства виключно за рахунок власних його видів, що відповідають організаційно-правовій формі підприємства.

При виборі кожної зі схем необхідно враховувати переваги та недоліки джерел фінансування [4, с.20].

Переваги власного капіталу:

- власний капітал є фінансовою основою підприємства;
- залучення власного капіталу є більш простим порівняно з залученням позикового капіталу, що пов'язане з тим, що рішення, пов'язані із збільшенням капіталу, приймають власники та менеджери підприємства без необхідності отримання згоди інших господарюючих суб'єктів;
- власний капітал забезпечує більш високу можливість генерування прибутку в усіх сферах діяльності.

Переваги позикового капіталу:

- достатньо широкі можливості залучення, особливо при високому кредитному рейтингу підприємства;
- забезпечує ріст фінансового потенціалу підприємства при необхідності суттєвого розширення його активів та зростанню темпів росту обсягів його господарської діяльності;
- більш низька вартість порівняно до власного капіталу за рахунок забезпечення ефекту "податкового щита";
- можливість генерувати приріст фінансової рентабельності (коefficient рентабельності власного капіталу).

Вдосконалення методики аналізу власного капіталу.

Аналітична обробка економічної інформації дуже важка та потребує більшого обсягу різноманітних обчислень. При переході до ринкових відносин потреба до аналітичної інформації значно збільшилася. Це пов'язано з потребою розробки та обґрунтованістю перспективних бізнес-планів підприємства, комплексної оцінки ефективності короткострокових та довгострокових управлінських рішень. В зв'язку з цим автоматизація аналітичних розрахунків є об'єктивною необхідністю. Так як за допомогою ЕОМ більш глибоко та всебічно вивчаються економічні явища та процеси, більш повно вивчаються резерви збільшення ефективності виробництва [5, с.46].

Висновки

Власний капітал підприємства — важлива фінансова характеристика будь якого підприємства. На цей показник звертають велику увагу всі зацікавлені сторони, тому що по ньому можна судити про фінансову стійкість, незалежність, можливості підприємства.

Важливим напрямом підвищення ефективності діяльності підприємства є удосконалення механізму використання власного капіталу підприємством.

Отже, удосконалення використання власного капіталу підприємств слід розглядати як один із головних чинників підвищення ефективності будь — якої виробничо-господарської діяльності. Від цього залежить поліпшен-

ня позицій підприємства в конкурентній боротьбі, його стабільне функціонування та динамічний розвиток. Головна спрямованість удосконалення використання власного капіталу підприємств полягає в оптимізації використання ресурсів підприємства. Система управління фінансовими ресурсами підприємства може вважатися досить ефективною лише у тому разі, коли вона дає змогу не лише раціонально використовувати наявні ресурси, а й забезпечувати активний системний пошук можливостей подальшого розвитку підприємства.

Питання формування та використання власного капіталу підприємства актуальне і важливе. У статті даються визначення, деталізуються складові елементи власного капіталу та визначаються принципи фінансування підприємства.

Література

1. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. — К.: Ника-Центр, Эльга, 2001. — 528с.
2. Ванькович Д.В., Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств // Фінанси України, №9, — 2003, С.28.
3. Воробйов Ю.М. Особливості формування фінансового капіталу підприємств // Фінанси підприємства, № 2, 2002, С.15-27.
4. Воробйов Ю.М. Формування власного фінансового капіталу підприємств // Фінанси підприємства, № 6, 2002, С.20.
5. Опарін В.М. Фінансові ресурси: проблема визначення та розміщення // Вісник НБУ, -2000. -№5, — С.46.
6. Хачатурян С.В. // Фінанси України., — 2003, № 4. — с. 77-81.

Об'єкт
Будь-який
ізується та д
Однією з
роль. Суб'єк
і фактичних
міко-правов
начають оці
вання, вияв
ють ступень
няття управ
Внутрішн
бом двосто
ня, інформ
лінських рі
належне фу
ким рішен
Основною
суб'єкта гос
які негатив
поставлено
Внутрішній
рігосподарс
рівниками і
в'язків, а т

Як фунд

— дає і

дарк

— допо

альн

— нада

часн

— дозв

спри

лено

— дозв

ремі

— дає і

ства.

лено

Перева

передній,